

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА
ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ»

Рівень вищої освіти **другий(магістерський)**

Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

Спеціальність **053 «Психологія»**

Освітня програма **«Психологія»**

Статус навчальної дисципліни **обов'язкова**

Мова навчання **українська**

Дніпро – 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Навчально-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Протокол від 31.08.2023 №12

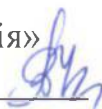
СХВАЛЕНО

Вченою радою Навчально-
наукового інституту права та
інноваційної освіти
Протокол від 29.08.2023 № 1

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Психологія»

(підпис)

Вікторія КОРНІЄНКО

(ім'я та прізвище)

Розглянуто на засіданні кафедри психології та педагогіки Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти
Протокол від 28.08.2023 № 1

Кризова психологія // Робоча програма навчальної дисципліни. – Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2023. 12 с.

РОЗРОБНИК:

Доцент кафедри психології та педагогіки ННІПО ДДУВС, кандидат психологічних наук, доцент Погрібна А.О.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

1. Професор кафедри психології, ВПНЗ Дніпропетровського гуманітарного університету, доктор психологічних наук, Самойлов О.Є.;
2. Професор кафедри загальної та соціальної психології ДНУ імені Олеся Гончара, доктор психологічних наук, професор Батраченко І.Г.

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри, протокол – розробника РПНД	Зміст змін	Підпис завідувача
20 /20			
20 /20			
20 /20			
20 /20			
20 /20			

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів ЄКТС	5
Загальна кількість годин:	150 год
Рік підготовки:	1
Семестр:	1
Лекції	6 год
Семінарські	2 год
Практичні	4 год
Самостійна та індивідуальна робота	138 год
Підсумковий семестровий контроль:	Екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Мета курсу – формування професійних компетентностей в галузі кризової психології; цілісного уявлення про поняття та феноменологію критичних станів, екстремальних та травмуючих подій, кризових періодів в житті людини, оволодіння формами та методами психологічної допомоги і супроводу особистості в кризовому стані.

Вивчення дисципліни забезпечує формування компетентностей за освітньою програмою:

Інтегральна компетентність – здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та\або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК1 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК4 – Уміти виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК6 – Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

ЗК7 – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні компетентності:

СК4 – Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік;

СК7 – Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності;

СК9 – Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями;

СК10 – Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях;

СК11 – Здатність працювати з кризовими станами клієнтів та надавати психологічну допомогу постраждалим внаслідок кризових травматичних подій.

Пререквізити: «Теорія та практика психологічного консультування», «Соціально-психологічна реабілітація», «Психологія невизначеності, ризику та прийняття рішень».

Постреквізити: переддипломна практика, професійна діяльність за фахом.

Програмні результати навчання:

ПРН6 – Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотний зв'язок, оцінювати якість;

ПРН7 – Доступно і аргументовано подавати результати досліджень у письмовій та усній формах, брати участь у фахових дискусіях;

ПРН9 – Вирішувати етичні дилеми, спираючись на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності;

ПРН10 – Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ ТА ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Предмет та завдання кризової психології. Система основних понять кризової психології. Криза. Кризова подія. Психологічна проблема.

ТЕМА 2. КРИЗОВІ ЖИТТЄВІ СИТУАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ.

Поняття кризової життєвої ситуації особистості. Кризові життєві ситуації та кризові стани людини. Критерії кризового стану. Біографічний підхід до вивчення життєвого шляху людини.

ТЕМА 3. НОРМАТИВНІ ТА НЕНОРМАТИВНІ КРИЗИ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Нормативні та ненормативні кризи. Психологічні особливості перебігу вікових та екзистенціальних криз. Нормативна криза, як існування людини в межах норми. Ненормативні кризи як ті, які не можна передбачити. Закономірні перехідні етапи в становленні та розвитку кризи. Ненормативні кризи, пов'язані з втратою. Ненормативні кризи, пов'язані з нанесенням травми

ТЕМА 4. СПЕЦИФІКА ПЕРЕБІГУ КРИЗ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ.

Критерії перебігу криз професійного становлення особистості. Кардинальна перебудова професійної свідомості особистості. Діяльність та поведінка особистості. Зміни вектору професійного розвитку особистості.

ТЕМА 5. СТРЕС ТА ТРАВМА.

Поняття стресу та травми. Поняття травматичного стресу. ПТСР. Війна як джерело травми.

ТЕМА 6. ОГЛЯД ПРОГРАМ ТА ОКРЕМИХ ТЕХНІК З ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ ТА ЗЦІЛЕННЯ ВІД ТРАВМИ.

Бойова психічна травма (БПТ). Бойовий посттравматичний синдром (БПС). Програма 12 кроків до зцілення від травми Пітера Левіна. Лікувальна евризмія в кризовій допомозі та програма з подолання стресу АБСР Теодора Хундхаммера. Терапія малюванням форм. Арт-терапевтичні засоби в кризовій допомозі.

ТЕМА 7. КОНСТРУКТИВНІ ТА ДЕСТРУКТИВНІ ШЛЯХИ ВИХОДУ З КРИЗИ

Умови і способи виходу із кризи. Перелік конструктивних та деструктивних шляхів виходу з кризи. Вікові кризи та депресивні стани. Самогубство як дезадаптивна реакція на життєву кризу. Стресогенність життєвих ситуацій.

ТЕМА 8 СУТНІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ.

Емоційна підтримка, інформаційна допомога, дружнє спілкування і практична допомога як основні види психологічної допомоги в кризових станах.

ТЕМА 9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ТА ГРУПОВІ ВИДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДОПОМОГИ.

Індивідуальні види професійної допомоги. Групові види професійної

допомоги.

Динаміка та її роль в процесі групової психотерапії. Феномени згуртованості та напруженості в груповій динаміці.

ТЕМА 10. ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Особливості надання кризової допомоги в кризових ситуаціях. Кризові служби та види діяльності кризових служб.

ТЕМА 11. ЕКСТРЕМАЛЬНІ ТА КРИЗОВІ СТАНИ.

Психодіагностика екстремальних та кризових станів. Методи кризової психологічної допомоги. Методи екстремальної психологічної допомоги. Кризова інтервенція як екстрена психологічна допомога.

ТЕМА 12. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ КРИЗОВОГО ПСИХОЛОГА.

Специфіка роботи кризового психолога. Особливості кризового психологічного консультування.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Структура навчальної дисципліни наведена у додатку 1.2.

Додаток 1.2. (оновлюється щорічно).

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмінь та інших компетентностей за певний період навчання (навчальний семестр, навчальний рік).

З навчальної дисципліни «Кризова психологія» передбачено:
для заочної форми навчання – екзамен.

Критерії та засоби оцінювання успішності навчання

Критерієм успішного проходження Здобувачем підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

За результатами аудиторної роботи здобувач заочної форми навчання має отримати максимальну кількість 20 балів (кожне заняття оцінюється за п'ятибальною шкалою); за результатами самостійної роботи – 30 балів та за результатами індивідуальної роботи – 10 балів. Таким чином бали за поточний контроль: 60 балів. Бали за результатами успішного складання екзамену: 40 балів.

Максимальна кількість балів з дисципліни: 100 балів.

Для навчальної дисципліни «Кризова психологія» засобом діагностики знань (успішності навчання) виступає екзамен

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Здобувач володіє професійними знаннями в повному обсязі та самостійно, правильно, впевнено виконує всі завдання. Відповідь повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення. Вміє самостійно знаходити і користуватися джерелами інформації, оцінювати отриману інформацію. Встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки. Робить аргументовані висновки, бездоганно виконує практичні завдання, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом. Виявляє пізнавально-творчий інтерес до обраної професії, нової техніки і технології. Опанував основи професійної культури та виявляє прагнення і здатність до продуктивної творчої співпраці в колективі. Результат виконання роботи повністю відповідає діючим якісним і кількісним показникам або може бути ще кращим.
4	Здобувач з розумінням відтворює основні професійні знання та застосовує матеріал при виконанні практичних завдань в стандартних ситуаціях. Дає визначення основних понять, аналізує, порівнює і систематизує інформацію, встановлює зв'язок з обраною професією та робить висновки. Відповідь в цілому правильна, логічна і достатньо обґрунтована. Виконує практичні завдання за типовим алгоритмом. Усвідомлено користується додатковою інформацією. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається несуттєвих помилок, які може виправити. Результат роботи відповідає якісним і кількісним показникам, що передбачені запланованим кваліфікаційним рівнем.
3	Здобувач без достатнього розуміння відтворює основний навчальний матеріал. З помилками дає визначення основних понять. Може частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити висновки. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається помилок, які може частково виправити. Результат виконаної роботи відповідає низькому рівню діючих якісних та кількісних показників.
2	Здобувач безсистемно на рівні розпізнання відтворює окремі компоненти професійних знань. Відтворює фрагменти навчального матеріалу та неусвідомлено виконує частину практичних завдань. При відповіді і виконанні практичних завдань припускається суттєвих помилок, які самостійно виправити не може.
1	Здобувач на рівні розпізнання відтворює окремі елементи навчального матеріалу та виконує зі значними труднощами окремі елементи практичних завдань. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається суттєвих помилок. Результат виконаної роботи повністю не відповідає діючим якісним і кількісним показникам.
0	Відсутність на занятті

Самостійна робота: вирішення 30 тестових завдань в системі СУДН «Moodle», які оцінюються в 1 бал за кожну правильну відповідь на питання.

Індивідуальна робота: підготовка рефератів, есе, тез наукової доповіді, підготовка реферативних матеріалів із фахових публікацій, власні дослідження до конференцій, участь в олімпіадах тощо.

Критерії оцінювання індивідуальної роботи

здобувачів вищої освіти **заочної форми** навчання – 10 балів

1. Цілісність, систематичність, логічна послідовність викладу матеріалу-максимально 2 бали.
2. Повнота розкриття питання - максимально 2 бали.
3. Уміння формулювати власне ставлення до проблеми, робити аргументовані висновки - максимально 2 бали.
4. Опрацювання сучасних наукових інформаційних джерел - 2 бал.
5. Правильність оформлення роботи - максимально 2 бали.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
	З а л і к	Екзамен/ диференційований залік	О ц і н к а	Пояснення
90-100	з а р а	Відмінно	A	« Відмінно » - теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані в повному обсязі.
83-89	х о в а н о	Добре	B	« Дуже добре » - теоретичний зміст курсу засвоєний в повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близько до максимальної.
75-82			C	« Добре » - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.
68-74		Задовільно	D	« Задовільно » - теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю; але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених РПНД навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.
60-67			E	« Достатньо » - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовано деякі практичні навички роботи; частина передбачених РПНД навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59	н е з а р а х о в а н о	Не задовільно	FX	« Умовно незадовільно » - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близько до мінімальної; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).
1-34			F	« Безумовно незадовільно » - теоретичний зміст курсу не засвоєний; не сформовані необхідні практичні навички роботи; всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено навчальною дисципліною

- ноутбук з відеокамерою;
- програмне забезпечення для доступу до мережі Інтернет;
- СУДН «Moodle»;

- програмне забезпечення MicrosoftPowerPoint;

**Інформаційне та методичне забезпечення навчальної дисципліни
(рекомендовані джерела інформації)**

Додаток 1.3. (оновлюється щорічно та/або в разі необхідності).

ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**«КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ»**

Освітній ступінь **магістр**
 Спеціальність **053 «Психологія»**
 на **2023 / 2024** навчальний рік

Форма навчання: ЗАОЧНА **Обсяг: 5 кредитів ЄКТС (150 годин)**
Навчально-науковий інститут заочного навчання та підвищення кваліфікації

Курс 1 **Група МЗ-ПС-321**

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Обсяг загальний годин	Аудиторна робота				С/Р та І/Р
			Всього	Лекції	С/З	П/З	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Предмет, завдання та основні поняття кризової психології	14	2	2			12
2.	Кризові життєві ситуації особистості.	14	2	2			12
3.	Нормативні та ненормативні кризи в житті людини	14	2	2			12
4.	Конструктивні та деструктивні шляхи виходу з кризи	10					10
5.	Стрес та травма.	10					10
6.	Огляд програм та окремих технік з подолання стресу та зцілення від травми.	14	2		2		12
7.	Конструктивні та деструктивні шляхи виходу з кризи	12					12
8.	Сутність психологічної допомоги та класифікація видів.	12					12
9.	Індивідуальні та групові види професійної допомоги.	12					12
10.	Психологічна допомога в кризових ситуаціях	14	2			2	12

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				С/Р та І/Р
			Всього	Лекції	С/З	П/З	
1	2	3	4	5	6	7	8
11.	Екстремальні та кризові стани.	14					14
12.	Особливості роботи кризового психолога.	10	2			2	8
	Разом за семестр	150	12	6	2	4	138
	Разом за навчальний рік	150	12	6	2	4	138
	Форма підсумкового контролю	Екзамен					

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки, протокол від 28.08.2023 р. № 1.

Завідувач кафедри
психології та педагогіки

Вікторія КОРНІЄНКО

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ»

Освітній ступінь **магістр**
Спеціальність **053 «Психологія»**
на **2023 / 2024** навчальний рік

Основні нормативні акти:

1. Етичний кодекс психолога. – Режим доступу:
<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Гуляєва А.С., Ковальчук Ю.О. Аналіз емпіричних даних щодо задоволеності життям та системи переконань особистості в кризових умовах. Теорія і практика сучасної психології: зб. наук. праць Класичного приватного університету. Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2019. № 2. Т. 1. С. 37-41.
2. Гуляєва А.С. Психологічна характеристика системи переконань особистості кризових умовах за результатами інтерв'ю. Colloquium-journal. Psychological sciences. Philosophical sciences. Philology: Międzynarodowe czasopismo naukowe. Warszawa, Polska. 2019. № 6(30). Część 6. S. 8-11.
3. Корнієнко В.В., Завацький Ю.А., Завацька Н.Є., Коваленко В.О., Задорожня М.В. Показники та механізми порушення процесу адаптації у структурі реабілітаційного потенціалу особистості. Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи. Збірник наукових праць східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля № 3(59) 2022.
4. Масюк О. П. Міграція «самість – суб'єктність» у соціальному сподіванні. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2019. Вип. 25. С. 42–49.
5. Масюк О. П. Запобігання маніпуляціям соціальними сподіваннями для безпечного розвитку суспільства. Безпека в сучасному світі : матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Дніпро, 27-28 вересня 2019 р.). Дніпро, 2019. С. 256–257
6. Федорова О.В. Система соціального захисту громадян як особливий соціальний інститут. Соціально-психологічні проблеми гендерної стратифікації суспільства: зб. наук. статей за матеріалами XV Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (м. Дніпро, 24 червня 2022 р.). Дніпро: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2022. С. 157- 160.
7. Черезова І.О. Психологія життєвих криз особистості : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ, БДПУ, 2018. 193с.

8. Utiuzh I, Sajtarly I, Pavlenko N. (2020) The idea of sociogenesis of affective structures in modern philosophy and its psychoanalytic premises. Agathos: An International Review of the Humanities and Social Sciences. 2020. № 2. P. 31-46.

Монографії та інші наукові видання:

1. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації : монографія / Т. М. Титаренко. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. 159 с.

Електронні ресурси

1. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Т. 2 [Електронний ресурс] : навч. посіб. / за ред. Л. Царенко. – Київ, 2018. – 240 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/c/430829.pdf>
2. Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя [Електронний ресурс] : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 лют. 2018 р. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. – 427 с. Режим доступу: <https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/3557/document.pdf>

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки, протокол від 28.08.2023 р. № 1.

**Завідувач кафедри
психології та педагогіки**

Вікторія КОРНІЄНКО